

Antonin Artaud leveleiből

Robert Desnosnak
(Chezal-Benoît, 1943. január 29.)

FERDIÈRE DOKTORT ÖNNÉL ISMERTEM MEG, DRÁGA ROBERT DESNOS, 1935-BEN ÉS EMLÉKSZEM, TALÁLKOZÁSUNKBAN SZEREPE VOLT AZ OKKULTNAK. TEGNAPELŐTT PEDIG, 1943. JANUÁR 27-ÉN, ITT, CHEZAL-BENOÎT-BAN, ÖNÖK MINDANNYIAN A MAZARINE UTCÁBÓL, 1935-BŐL, MEGJELENTEK KÖRÜLÖTTEM ÉS AZ ÉG, AHOL ÖN KERESZTÉNY MEGKERESZTELT LELKÉBEN, JÉZUS KRISZTUS LELKÉVEL EGYETEMBEN, ÖNMAGÁRA TALÁLT, KÖRBEFOGOTT MINKET. – AMIKOR EGY KIÉHEZETT, MEGMÉRGEZETT ÉS FELÁLDOZOTT ÁLLATNAK KIJÁRÓ BÁNÁSMÓD HELYETT, AHOGYAN 5 ÉVIG ÉS 4 HÓNAPIG A FRANCIA ELMEGYÓGYINTÉZETEKBE TARTOTTAK, DOKTOR FERDIÈRE EMBERI BÁNÁSMÓDOT KÖVETELT NEKEM, AKKOR AZ KERESZTÉNYI CSELEKEDET VOLT. TŐLE MOST AZT VÁROM, HOGY VISSZASZOLGÁLTASSON CSALÁDOMNAK, AMELY NEM A FÖLDRŐL, HANEM AZ ÉGBŐL VALÓ.

ANTONIN NALPAS

Jean Paulhannak
(Rodez, 1943. február 17.)

Nyolc napja szállítottak át Chezal-Benoît-ból Rodezbe, jelenlegi és úgy számítom, még jó ideig állandó tartózkodási helyemre, hacsak az ég véget vetve igazságtalan elzárásomnak, hamarosan meg nem szabadít. Látogasson meg! Küldjön pénzt! Szükségem van a pénzre, hogy enni tudjak. Rendezni kellene végre becsülettel *A színház és hasonmása* publikálásának ügyét az N.R.F. *collection blanche* sorozatában, ahol is 100000 példányban nyomták ki 1937-ben és jelentős visszhangot váltott ki, majd E. Artaud-n keresztül Ön egy 100000 frankról szóló csekket küldött nekem Rouen-ba, *amely soha nem lett beváltva*. Mondja meg a barátainak, Raymond Queneau-nak, Michel Leiris-nek és Pierre Leyris-nek, hogy Rodezben vagyok *elzárva*, és hogy helyzetem enyhítésében, szabadulásomban számítok rájuk.

A. NALPAS

¹ Antonin Artaud (1896–1948) 1942-ben, Robert Desnos jóvoltából köt ismeretséget Gaston Ferdière doktorral, a rodezi pszichiátria főorvosával. 1943 januárjában szállítják át és egészen 1946-ig kezelik Rodezben. Egyes források szerint Artaud 1939-től 58 elektrosokk kezelésen esik át.

A fordítás az Antonin Artaud: Œuvres Complètes X, Gallimard, Paris, 1974 kiadás alapján készült. A Rodezben írott levelekből 2011 decemberében válogatás jelenik meg a Kijárat Kiadónál.

**Doktor Jacques Latrémoière-nek
(Rodez, 1943. március 25.)**

Kedves Doktor és barát!

Tudom, hogy beteg volt és sokat szenvedett, nem is annyira a fizikai rosszullettől, hanem egy másfajta rossztól, amely részben ugyanaz a rossz, amely itt engem kínoz, de amely mögött mindenesetre ugyanaz az ok áll. Egy egyszerű levélben nem tudok számot adni erről, ehhez hosszú beszélgetésre volna szükség, amelyet két barát folytathatna egymással, kívül ezen az egészen. Ez a rossz annak a szörnyű történetnek a botrányát érinti, amelynek áldozata vagyok, és amelyet Ön is ismer, hiszen lelkének és tudatának mélyén Ön is borzalmasan szenvedett tőle. Láta a démonhordákat, ahogy éjjel és nappal engem gyötörnek, úgy látta őket, ahogyan engem is lát. Láta micsoda tisztátalan, erotikus mesterkedéseket visznek véghez szüntelenül rajtam, és fellázadt a lelkiismerete által, amely egy igaz és nagyszerű keresztényé, önmagára talált, önmagára, ahogy élön és éberem annak az okkult csatának a sűrűjébe hurcolták, amelyet az ég az idők kezdete óta a pokollal folytat azért, hogy védelmezze Isten szeplőtelen birodalmát. – De egy valami megbotránkozott és felkavarta lelkiismeretét: látta, hogy Isten *az időben* még nem vetett véget egy nép rettenetes, emberi ocsmányságának, a francia népre gondolok, amely mostanra teljes egészében az Antikrisztus és a Sátán mellé állt, és amely nép évek óta Bolondokházában tart elzárva egy embert csak azért, hogy spermájából és ürülékéből táplálja magát. – Istennek szüksége van mindazoknak az igazaknak a lehető legnagyobb jóindulatára, akik nem kívánják a pokol uralmát. – Vannak bizonyos dolgok, Doktor Latrémoière, amelyeket muszáj megtenni, hogy ez a borzalom, ez a botrány és ez a fertő véget érjen, ugyanakkor ott van a bűn és az istentelenség, amelyet kerülnünk kell, és amely most Doktor Ferdière kezében van, de az, hogy nem tudom elszakítani tőle, sem hetek óta találkozni övele, az, higgyen nekem, nem a körülmények véletlen egybeesése, hanem a pokol számító gonoszságának az eredménye. A gonosz és a démonok elűzéséhez rendszeres táplálkozásra van szükség, megfelelő mennyiségű nikotinra, és bizonyos ideig nagy dózisban heroint kell juttatni a visszataszító aljassággal megfertőzött, a rossz, a nélkülözés, a szorongatás, a sérülés mindenféle okkult módja és az ártó kezelés által éltető érzékenységében a szélsőségekig megsebzett szervezetbe. Enélkül a létező energetikájához kötődő gyógykezelés nélkül lelkem mindinkább megbotránkozik a bűntől.

ANTONIN NALPAS

**Jean-Louis Barrault-nak
(Rodez, 1943. április 15.)**

Drága barátom!

Megkaptam az ezer frankról szóló utalványt, amelyet volt olyan figyelmes elküldeni, de jobban vágytam volna mégis néhány szóra, hiszen azóta nem érkezett hír közvetlenül Öntől, hogy öt éve és 7 hónapja elzártak. Bizonyosan jól ismeri, drága Jean-Louis Barrault, elzárásom eredetét, amely a rendőri beavatkozás és a megbabonázás borzasztó története. A Párizsban lejátszódó drámai történetek és fölfordulások résztvevőjeként gyakran szerzett tudomást arról a Beavatási misztériumról, amely Antonin Artaud életének és az erre kiszabott

időnek a mélyén rejtezett. Emlékszem, hallottam, amint a Grands-Augustins utcai műteremben egyszer így szólt hozzá: Úgy tűnik, Isten vagy. Ez valójában tévedés volt, mégis megfelelt egy mély igazságnak, egy olyan Misztériumnak, amely megtalálható a Katekizmusban. Úgy hívják, a Megváltás Misztériuma. Antonin Artaud lelke egy Angyal lelke volt, az Istenhez legközelebb álló Angyalok egyikéé, akit Hippolitnak hívtak és hívnak most is, és annak a személyében testesült meg, akit az Egyház szent Hippolit néven kanonizált. Ez az ember Pireusz püspöke volt a Krisztus utáni második században. De szent Hippolit Antonin Artaud alakjában az Ön életében több alkalommal visszatért a földre, hiszen szent Hippolit az, ami Antonin Artaud lelke, ez a lélek pedig sohasem pusztul el, ahogyan az Öné sem, és most Önnek is úgy kell látnia önnönmagát, mint örökéletű Szentet és Angyalt. Márpedig ez a Hippolit Angyal elhozta a földre Istent, mivel Isten abban az időben, hogy értem Antonin Artaud Írországba indulása előtt, még nem volt képes evilági testet öltetni. Addig hordta magával, amíg a Bűn benne ki nem engesztelődött és meg nem tisztult, azért, hogy mikor majd újra Szűzi és Megtisztult lesz, Isten aláereszkedhessen a földre. Antonin Artaud azért volt beteg, és azért szenvedett olyan nagyon, mert Antonin Artaud teste egy ideig, egészen a haláláig, minden ember bűnét magára vette. Olyannyira szenvedett, hogy egy időben ő maga is elfeledkezett Jézus Krisztus Egyházának Szentségeiről. – Antonin Artaud 1937 szeptemberében, Dublinban tért vissza az Egyházhoz, Jézus Krisztus Egyházának katolikus és keresztény hitéhez, itt gyónt meg és áldozott egy vasárnap reggel. Szent Patrik botját szállította ebbe a városba, azt a botot, amelyet Ön is látott a kezében 1937 júniusában, júliusában és augusztusában. Nem, Antonin Artaud nem volt manicheus, ahogyan azt Doktor Ferdière elhitette magával, hiszen a manicheusok Isten Rossz Szellemtől való örök és egyképpen örök létezésében hisznek, de Isten, aki Jézus Krisztus, sohasem hitt a rossz szellem, sem a Gonosz létezésében, amely Isten színe előtt csak ürülékes és tűnő illúzió, és amely visszautasítatik a Nemlébe, hiszen csakis a Nemléből való. Antonin Artaud sohasem követte el ezeket a hibákat, és Ön tisztában van vele, hogy ami engem illet, nyilvános támadás ezt állítani, és igazság szerint megtagadása annak, hogy valódi lényemet ismerjék fel. – Ez pedig annak a macacssága, amit a Biblia és az Evangéliumok értenek a Megátalkodott Bűn fogalma alatt. – Antonin Artaud teste az a test, amelyet Isten kiválasztott, hogy belé alászálljon, amikor majd ő maga az eredendő bűntől és fogyatékoságtól megtisztított testté válik, és hogy Antonin Artaud halála után végleg kiírta az Emberek Bűnét, amely teljes egészében ebben a testben gyűlt össze. Márpedig Antonin Artaud 1939 augusztusában meghalt Ville-Évrard-ban. És abban a pillanatban Angyalai segítségével Isten megkezdte visszatértét, ám nem egyszerre Jelenlevőként és testet öltve. Mert Jézus Krisztus isteni teste nem él együtt a Bűnnel, az általam hordozott test pedig roskadozik a bűntől, és éjjel-nappal a démonok eledele. Hogy képes legyen elűzni a démonokat és lehetővé tegye, hogy Isten alászálljon és bevégezze a földön az emberi Megváltás Misztériumát, ehhez alapvető keresztényi és emberi cselekedetre van szükség, a balszerencsés, meggyötört és beteg embernek, aki kénytelen itt élni, és aki nem bírja már többé elviselni az Emberi Bűn fájdalját, heroint és ópiumot kell adni. És pontosan ez az, amit Doktor Ferdière *nem akar megérteni*. Legyen olyan szíves, írjon neki és próbálja meggyőzni a mindenre kiterjedő jótékony cselekedet szükségességéről. Ugyanakkor, hiszen meglelte lelkét az égben, utazzon le Párizsból Rodezbe, látogasson meg és mutasson példát személyesen!

Öleli:

ANTONIN NALPAS

**Doktor Jacques Latrémolière-nek
(Rodez, 1943. július 31.)**

1906-ban vagy 1907-ben, a Boulevard de la Madeleine 135 alatt, élt Marseille-ben egy Nanaqui nevű gyermek. Ez a gyermek egyik szolgálólánya kíséretében egy nyári napon elindult sétálni. Rendkívül meleg volt aznap, és megkísértette a gondolat, hogy egyen a fagyaltból, amelyet Marseille-ben a vándorárusok nyaranta két gofri közé préselve árulnak. Ahogy közelebb lépett a kis kocsihoz, úgy érezte, mintha egy különös figyelmeztetés nyomán elszorulna a szíve. De nem vett róla tudomást, tovább haladt és megrendelte a „FAGYOTTAT”.

A légkör hirtelen megmagyarázhatatlanná vált körülötte, mert úgy tűnt, a társaság, amelybe belecsöppent, egészében, egy csapásra gonosz lett.

Ez a gyermek körülbelül tizenegy éves lehetett. Egy marseille-i intézménybe, a Barthélémy utca 29-ben található Sacré-Cœur Internátusba járt. Csak közepes tanuló volt. Ugyanakkor a papok és a nővérek, akiknek a felügyeletére volt bízva taníttatása, felismerték egyéni természetét és úgy kezelték, mint kimagasló intelligenciájú gyermeket, még ha ez az intelligencia a mindennapos iskolai gyakorlatokban különösebben nem is mutatkozott meg.

Mindazonáltal a többiek révén megjelenő „fagyottal” szemben ezt a gyermeket egy fenyegető és különös érzés fogta el, és ez az érzés csak növekedett attól, hogy látta, amint az árus kocsija körül lassacskán hatalmas csődület támad. Olybá tűnt neki, mintha látná az emberek tudatát a sajátja körül összetorlódni, akárha meg akarnák fullasztani. És pont olyannak látta őket, amilyenek: sötétnek és a Bűntől szennyezettnek. Mert ha számára a „FAGYOTT” fenyegetés volt, akkor az emberek tudata egy még gonoszabb fenyegetést jelentett, és úgy tűnt neki, hogy ez a két szokatlan fenyegetés kapcsolatban áll egymással. A „fagyott” ugyanis mérgezett volt, de a gyermek ártatlan lelkében volt valami, ami megakadályozta, hogy erről tudomást vegyen, ahogyan szemléletmódjában is, hogy feltételezze, ennyire érdek nélkül megmérgezzék a fagyaltot, és véletlenszerűen odaadhatják az első arra járónak, mindezt tisztá és izléstelen gonoszságból, és volt még egy utolsó dolog, amely nem engedte, hogy elhiggye, hogy a gonoszságnak ebben a tettében szándékosan őt jelölték ki és vették célba, mert miféle oka is lett volna egy „szegény” vándorárusnak, hogy megmérgezzon egy ismeretlen és ártatlan gyermeket, aki sohasem tett és szándékában sem állt soha, semmiféle rosszat tenni senkinek, és különben is honnan tudta volna ez az árus, hogy ez a gyermek azon a napon arra jár majd, és hogyan készíthette volna elő ezt az egészséget, anélkül, hogy a mérget és fagyaltot meg ne látták volna?

Mindez tűrhetetlen és kibírhatatlan volt. És mégis, a „fagyott” mérgezett volt. A gyermek látta, látta a mérget, de nem tudta elhinni, MERT AZ ESZE azt súgta, hogy *nem!*

Végül kinyújtotta kezét, hogy elvegye.

Ekkor csoda történt!

Pusztító lángnyelv csapott ki hirtelen az égből, és megsemmisítette a gyermeket körülvevő démonok tudatát, és ebben a lángban parancs és bizonyosság nyert formát: „Ne edd meg, mérgezett!”

A láng Isten ereje, az erő pedig egy Angyal volt. Az Angyalok Isten határozathozó erői, akik csak a kritikus esetekben avatkoznak közbe, de jótékony borzalmában az a láng olyasvalamivel bírt, ami az Angyali elhatározás Léteként határozta meg ezt a lángot, és amit a Pusztítás órája előtt nem látunk viszont ezen a földön.

Isten szívét már régóta szorongathatta az Emberi Bűn, ha a Pusztítás Angyala megjelent, a démonok pedig szerfelett *megbotránkoztatották* és ELNYOMHATTÁK egy ember alakjában magát az Angyalt a földön, ha saját fénye visszatért hozzá, hiszen nem szabad elfelejtenünk, hogy a Sátán fénye, amelyből a démonok az idők kezdete óta fényt nyernek, a Legelső és „Legintelligensebb” Angyal Fénye, és hogy amikor a Démonok a Lázadás pillanatában a földre menekültek, szinte teljes egészében magukkal ragadták.

A Pusztítás Angyala annak a Legfelsőbb Lényeknek a Szelleme, amely addig nem térhet vissza a földre, amíg ott a Gonosz be nem teljesül egészen – mert Isten Apokalipszise sajnos addig nem születhet meg, amíg a Gonosz végleg fel nem éli a lopott fényt.

Csütörtök este Ön újra az Angyalok bukására gondolt, és újra látta az égben lejátszódó bonyodalmak sorát. Látta a Sátánt, amint Mihály kitaszítja és a Pokol mélyén megfeszíti. Látta a Sátánt, amint Mihály kitaszítja és a Pokol mélyén megfeszíti. Látta Szűz Mária oldalán Jézus Krisztust, amint az Angyali Értelem lázadásában letépi és felszeleteli a Testnedvek Ivádékát, amely Valójában a démon, miközben az Angyal a valóságban nem lázadhat fel, hanem ez esetben meg kell *halnia*.

Hiszen Ön is feltette magának azt a kérdést, amit minden igaz keresztény feltehet magának: ha Isten tudta, hogy a Sátán el fogja árulni, miért teremtette olyannyira szépnek és fenségesnek, és azt a választ kapta, hogy Valójában sosem bukott el, de tudata halott volt, s ennek a tudatnak muszáj visszatérnie az Angyalhoz a Gonosz megbosszulása végett.

És felfedett egy rendkívüli erőt, egy sáfránylila örvényt az ég mélyén, ahol Ön felismerte a Fenséges Értelemmel telt erejét, amely az Angyal, ezoterikus nevén a Sátán, aki felsőbb Beavatásból egy másik névvel is bír, amelyet még nem sikerült egészen megfejtennem, de valahogy úgy hangzik, hogy Anargh... iel.

Az Angyal, aki megmentette Marseille-ben Nanaqui-t, maga is a lelki örvény állapotában volt, és a Léten kívül tevékenykedett, de Isten olyan Lételet teremtett, amelyet ki lehet érdekelni, azaz testet adni neki és integrálni az evilágon, az ebben az életben lehangoló és ördögi dolgok fájdalmas megértésének gyötrelmén keresztül.

Ez a Lét és ez az ember Ön, Doktor Latréolière. Ami pedig a tizenegy éves Nanaquit illeti, akit megmentett a Haláltól, őt a valóságban Antonin Artaud-nak hívták és a ville-évrard-i klinikán halt meg 42 éves korában. Mindenki látta, ahogy Antonin Artaud holttestét elszállítják a ville-évrard-i klinikáról, de a csoda az, hogy ezután a büntetett után a Világ tovább haladt, és hogy valaki más Antonin Artaud helyére lépett és követte őt fájdalmaiban. Ahogyan azt csütörtök este Isten elárulta Önnek, ezt a valakit Antonin Nalpasnak hívják.

Szívből üdvözl:

ANTONIN NALPAS

**Jean-Louis Barrault-nak
(Rodez, 1943. október 5.)**

Kedves Jean-Louis Barrault!

Levele végtelen nagy öröömre szolgált. Ténylegesen az a kérdés most, hogyan szabadulhatnék innét. De mindez eltart még egy kis ideig. Egyedül az Önnel folytatott levelezésre vágyom, annál is inkább, mert úgy érzem, Ön és még néhányan érdeklődést mutatnak ügyeim iránt, és ennek gondolata elviselhetővé teszi próbatételeimet anélkül, hogy meghátrálnék. Is-

ten: 1937 szeptemberében Dublinban tértem vissza hozzám, ott gyóntam meg és áldoztam húszévesnyi tévelygés, hosszú évek ateizmusa és blaszfémiaja után, amelyek, hímnépek gyanánt, szembe tűnnek minden írásom szövegében. Meg kell mondjam Önnek, hogy a „Levelezés Jacques Rivière-rel”, „A Színház és Hasonmása” és „A Lét újabb feltárulásain” kívül tökéletesen elvettem minden írott művem, és mindet be is fogom zúztatni. Írország óta nem tudom gyakorolni hitemet, mert se Rouen-ban, se Sainte-Anne-ban, se Ville-Évrard-ban nincs se egy kápolna, se egy lelkész; itt viszont van kápolna és lelkész is, és én mindennap áldozom. El sem tudja gondolni, mennyi erőt ad ez nekem a Gonosszal szemben.

Mostanában egy olyasfajta íráson töprengök, amely „A KÖLTÉSZET ÉS A KERESZTÉNY EMBER” címet viselné és amely Stéphane Mallarmé Edgar Poe-ról írott versének kommentárja volna. „Míg végül az öröklét Önmagára váltja.”* De mint *előadott* versé. Amit fennhangon szavalunk, hogy másokkal megosszuk, vagy amit saját magunknak szavalunk, *egyetlen szót sem ejtve ki*, a lélek mélyein; nekem úgy tűnik, költészetet csakis így lehet olvasni vagy felolvasni, akár egy Imát az Örökkévaló Istenhez. Elmondani egy verset annyi, mint imádkozni. De Imádkozni annyi, mint először is kiűzni a Gonoszt Magunkból, lehetetlen tehát mindenkiért mondani, anélkül, hogy *egy időben* először magunkra ne irányulna ez a mágikus, megtisztító erőfeszítés avégett, hogy ami benne mások számára megjelenik a legteljesebb tisztasággal, így teljes hatékonysággal hulljon vissza rájuk.

Ezért van az, hogy minden vers, amely nem az Istenhez való imádságra szolgál, *teljességel* gonosz és haszontalan. A szaválás szélsőséges interiorizáció, de ha nem vagyunk egészen tiszták, vallásosak és *eloldozottak*, nem érhetjük el önmagunk énjét. – Ezért van az, hogy nagy művészek mindig csak kolostorfalak mögött éltek, Jean-Louis Barrault, és a Színház is csak akkor volt nagy, amikor a szentnek és a vallásosnak megjelenését jelentette, *az ájtatossággal és az áhítattal* együtt. Továbbá ha úgy működött, akár egy *Felemelkedés*. Mert ennek a világnak szörnyűsége a súlya. – Éppen ezért egy profán verset választok Mallarmétól, hogy megmutassam Mallarmé nem vesztette el kapcsolatát az Örökkévalósággal, ahogyan a nagy keresztény Misztikusok sem, mint Tauler, Ruysbroeck, Pszeudo-Dionüsziosz, Cassien, Ermengarde, Hildegárd és szent Brigitta, hiszen az Örökkévalóság Isten nélkül semmi sem volna az emberi szellemnek.

Tisztában van vele, hogy megpróbáltatásaim és így elzárásom forrása is az angol rendőrség, ugyanis ők tartóztattak le és zártak börtönbe Dublinban, mert egy Bot volt nálam, amit szent Patrik legendás, a 19. század végén eltűnt botjaként azonosítottak, ez a bot tehát szent tárgy, és én egyedül azért mentem Írországba, hogy visszaadjam az íreknek azt, ami jogosan az övék, és hogy egy nap majd Isten kezei között általuk újra azé legyen, akihez tartoznia kell, az Antikrisztus megjelenésének órájában. – A francia rendőrség azért kínozta Le Havre-ban 1937 szeptemberében és októberében 17 napon keresztül, mert ennek a Botnak a Sorsát felügyeltem. – Magam számára már csak azt kívánom, hogy kívül a világon, egy kolostorban, Isten mellett, imádságban végezhessem be napjaimat. De Franciaországon kívül, az is biztos.

Teljes szívemből üdvözlöm, Jean-Louis Barrault. Írjon nekem!

ANTONIN ARTAUD

---

* Somlyó György fordítása

**Artaud asszonynak
(Rodez, 1943. november 25.)**

Drága édesanyám!

Teljes szívemből köszönöm a megküldött 300 gramm kenyeret. – De nem is annyira a kenyér az, amelynek szűkén vagyok. – Reménykedem, hogy ez a rémálom hamarosan véget ér mindenki számára. Elzárásom nem tart örökké, és remélem, hogy jómagam is, egy nem oly távoli napon, végül visszanyerem szabadságomat. – Nem akarom, hogy miattam nélkülözzön, az élet jelenleg túlon túl nehéz mindenkinek. Írjon nekem! Levelei kimondhatatlan örömmel töltenek el. – Ami az élelmezést illeti, tegyen úgy, hogy a legkevesebb kellemetlenséggel járjon, nekem nincsenek nagy igényeim. – Nem akarom, hogy aggódjon a táplálkozásom miatt. A közelmúltban feladtam egy levelet, ha örömét leli benne, mostantól gyakrabban írok majd. Főleg abban reménykedem, hogy Isten segítségével mindnyájan újra együtt leszünk. De ehhez muszáj, hogy ez a háború végre mihamarabb véget érjen. Ma kaptam kézhez Alexandra Pecker levelét, aki maga is aggódik eltávolodásom miatt, és úgy látja, hogy Isten kegyelméből hamarosan újra enyéim között lehetek. Egyik nap kimentem a városba és nagy örömet okozott látnom a gyönyörű rodezi katedrális. Megkaptam Marie-Ange küldeményét is. Válaszolni fogok, de ha alkalma nyílik rá, mondja meg neki, hogy köszönöm.

A mihamarabbi viszontlátás reményében teljes szívemből csókolom:

NANAQUL
ANTONIN ARTAUD

*Rodezi Pszichiátriai Intézet
1 Rue Vieux-Sens,
Rodez,
Aveyron.*

**Artaud asszonynak
(Rodez, 1943. december 3.)**

Drága édesanyám!

Felkavaró volt megkapni magától a 300 gramm kenyeret. Bántott és aggasztott. A maga helyzetében az ember ne küldjön semmit, senkinek. NEM AKAROK SOHA TÖBBÉ SEMMIT SEM KAPNI MAGÁTÓL. Mert többé már nem áll módjában. És nem is a maga feladata. És számomra BŰN volna elfogadni. Máshogyan fogok boldogulni. Több hónap után most kaptam újra levelet Alexandra Peckertől, felajánlotta, hogy csomagot küld, és kérdezte, mire lenne szükségem. Úgy hiszem, hogy magával ellentétben, ő különösebb és borzalmas áldozatok nélkül teheti meg. Rögtön válaszoltam neki és gondolom, hogy a csomagot napokon belül kézhez kapom.

Egy újabb párizsi kiadó is megkeresett, szeretnék kiadni az eredetileg a Nouvelle Revue Française 1937. augusztus 1-i számában megjelent Utazás a Tarahumarák földjéért, amely, mint tudja, az 1936 augusztusában, a mexikói indiánok

Radar dayro Tarish Ankhara Thabi

hegyei közt tett utazásomról készült beszámoló. – Azt hiszem, néhány héten belül meg is fog jelenni. Megadtam az elérhetőségét a kiadónak, hogy rögtön küldjenek magának egy példányt belőle.

Említettem, hogy van itt kápolna és lelkész, és hogy hatévnyi eltávolodás után végre eleget tudok tenni vallási kötelezettségeimnek, hiszen sem le Havre-ban, sem Rouenban, sem Sainte-Anne-ban, sem Ville-Évrard-ban nem volt se templom, se pap. Maga is tudja, biztosan mondtam is, hogy Istenhez Dublinban tértem meg. De tudom, elfeledte az elzárásomat megelőző történéseket és szörnyű drámákat. Ahogyan azt is, hogy mindez nem egy szokványos ügy volt, engem pedig nem beteg emberként zártak el. A rendőrség így szabadult meg tőlem Szent-Patrik botjának ügyét követően, amely bot Jézus Krisztusé volt, és amelyet én vittem el az íreknek. Most is ugyanolyan ép a lelkem, mint amilyen régen volt, de emlékezzen csak, hogy életemet végigkísérték a BEAVATOTTAK, és ezzel számtalan barátot, de nem kevésbé számos ellenséget is szereztem magamnak. Azt hiszem, ellenségeim sokáig hatalmat gyakoroltak a rendőrség felett, még ma is így van egy kicsit. Le Havre-ban aztán ezért harcoltunk a kórház előtt, ahová 1937 októberében bezártak, amikor André Breton és az Action Française ki akartak szabadítani, de a nemzetőrség bevette magát a kórház elé és négy napon keresztül gépfegyverrel lőtte a tömeget. – Emlékezzen arra is, hogy Henri Goiran, a mexikói francia nagykövet szintén Beavatott volt, és az ő nem szűnő fáradozásainak köszönhetem a Mexikóban, a tarahumara indiánoknál tett borzalmas és gyönyörűségees utazást.

Írjon nekem mihamarabb!

Teljes szívemből csókolom:

ANTONIN ARTAUD

André Gide-nek (Rodez, 1944. január 30.)

Kedves André Gide!

Mióta 6 és fél éve a világtól és az emberektől elzárva élek, gyakran nyílik alkalmam, hogy azokra gondoljak, akik régi életemben jót tettek velem. – Egészen különleges meghatottsággal emlékezem arra a barátságra és gondoskodásra, amelyről tevékenységeim, csakúgy mint munkáim, kapcsán irányomban tanúságot tett. – Már elfeledtem ezeket a munkákat, és régi életemből csak néhány embernek az érdek nélküli szeretete jut eszembe. – Az irodalmon, a költészetben és színházon kívül mindnyájunknak küzdenie kellett valamivel szemben, ahogy Ön oly pontosan megfogalmazta: minden probléma, beleértve az értelmét, a zseniét, valamint természetüket és értéküket is, erkölcsi síkon nyer megoldást. – És hogy naggyá, egyáltalán valakivé váljunk, mindenekelőtt tiszta lelkiismeretre van szükség. Mindaz, ami a morálnak ezen a rostáján fennakad, az elveszik és a tehetség transzcendens minősége is ennek a saját érdemnek a terméke, vagyis hogy küzdenünk kell a gonosz készletéseink ellen. Annak következménye és gyümölcse is egyben. Mindezt nagyon rosszul fogalmazom meg Önnek, mert már nem tudok írni, a túl sok szenvedés pedig eltorzította gondolkodásomat. De mégis érte, miről beszélek, és mire utalok mindezzel. Úgy értem, André Gide, hogy Ön velem együtt mindig is keresztényként viselkedett, és irántam tanúsított Szeretetét többé nem feledhetem. At-

tól szenvedek, hogy nem láthatom Önt viszont. – Hajdan *élni segített* nekem, André Gide, és ezt Soha nem köszönhetem meg eléggé Önnek. – A körülöttünk lévők közül csak egészen kevesen voltak tudatában, vagy tudták megőrizni tudatát annak a szörnyű csatának, amelyet az irodalom, a politika vagy a művészet területein mindnyájunknak meg kellett vívnia. – De Ön, Ön ezt sohasem feledte el. – Nem határozhatom meg pontosabban ezt a csatát, mert ezen a ponton hiányoznak a szavaim, hacsak nem a megfelelő avagy gyűlöletes kifejezések. – A fuldoklás eláradásáról van szó, amelyet a tudatfeletti és a tudatalatti valóságok szüntelenül gyakorolnak rajtunk, és amely elől az összes többi ember rémülten hátrál. Mivel szokása szerint az emberi tudat nem tartózkodik a tudatelőttesben.

De emlékszem egy, azt hiszem 1935 novemberében az N.R.F.-ben publikált, kivételes írására, amelyet ezeknek az éber állapotoknak egyikében kellett hogy írjon, olyan állapotban, amely visszautasítja a normális életet, de amelyben a Természetfeletti, az időben, közénk férkőzik. Azt írta, hogy akárha álomban történt volna, de mégsem álom volt szent Mihály megjelenése. És hogy a másvilágnak ez a Manifesztációja, a Paradicsomnak evilági, meglepő felbukkanása a Sainte-Geneviève könyvtár közvetlen közelében következett be, ahol akkoriban Jean Paulhan, René Daumal és még néhány ismerős tartózkodott. – A szándékolt gonosz hallucinációnak minősíti ezt, már megtette *és szüntelenül ezt is teszi*, de a Jóakarátú emberek tudják, hogy nem álmodhatunk mindig, és hogy egy nap el kell döntenünk, hogy megéljük-e az Istentől eredő Természetfelettit, a Sátán által elárasztott Valóval szemben. – Ezért írok Önnek, André Gide, mert tudom, megteszi, amit meg kell tennie, hogy befejeződjön végleg kimerült tudatom felszabadítása.

ANTONIN ARTAUD

*Rodezi Klinika
1 Rue Vieussens,
Rodez,
Aveyron.*

**Gaston Ferdière Doktornak
(Rodez, 1944. február 5.)**

Drága Barátom!

Nagyon boldog vagyok, hogy tetszettek a rajzaim, több mint húsz éve már, hogy nem gyakoroltam, és még sohasem próbáltam ki magam a rajznak a képzeletbeliből építkező változatában. Alig két hete még nem hittem magamat képesnek gondolataim ezen eszközzel való kifejezésére. F. Delanglade, aki egy igaz és *nagyon mély* barát, sürgető ösztönzésének hála, azonban nekifogtam.

Készíteni fogok Önnek egy guast, mert tudom, hogy szereti a kifejezés ezen formáját. Ha egy pillanat erejéig elnémultam is, amikor erről beszélt nekem, az egyáltalán nem azért volt, mert nem akartam, hogy elégedett legyen, épp ellenkezőleg. Mivel évek óta nem fogtam ecsetet, egyszerűen felmerült bennem, hogy sikerülne-e olyasvalamit létrehoznom, amely kellőképpen lenyűgözné... De már többször mondtam és írtam Önnek, hogy az Akarattal mindenre képesek vagyunk, és én megteszem ezt az erőfeszítést, mert Ön hisz bennem.

Elzárkózás, magány és elszigetelődés következtében végül is elzsibbadtam, de újra és újra el fogom mondani Önöknek azt a hallatlan jót, amit – kinyilvánítva hitüket és szeretetüket írásaim és munkáim iránt – Ön és F. Delanglade tettek velem.

Nem egyszerűen segítettek élni, hanem, amikor elgyengültem, *meghívtak az életre*.

Végül is menni kell, visszatérni, kiszakadni, embereket és dolgokat látni. Abból nem származik jó, ha az ember folyamatosan szemközt marad önmagával a szellemiben, ahogyan én teszem hat éve, hiszen elfogytak körülöm a barátok. – F. Delanglade ötlete nagyszerű volt, amikor kiengedett Rodezbe két alkalommal is. Jelen helyzetemben az jelenti számomra a legnagyobb jót, ha újra kapcsolatba léphetek a dolgokkal, amelyeket az elzárás kitörölt belőlem.

Ha az ember el van zárva, végül azt képzei, hogy a külvilág nem létezik. És a tudat megérzi ezt. A végén elveszíti a valószerű, az objektív és ebből következően a valóság értelmét, és az a veszély fenyegeti, hogy meggondolatlanul hamis képeknél, hamis benyomásoknál ragad le. És idővel hisz bennük. Mert a hamis hitek bennünk csak igaz érzések és benyomások mértéktelen megnagyobbodásai és eltorzulásai, amelyek aránytalan értéket nyertek, s mindezt azért, mert a tudat bennük megtévesztően leragadt.

A kezdetektől rám mért elzárás és rossz kezelésekk juttattak engem ebbe az állapotba, amely egy üldözött vadé, ebben élek megérkezésemtől fogva. Az Életbe való Visszatérésem gondolata mindenkor ahhoz a Jóhoz fog kötődni, amelyet Ön tett velem.

ANTONIN ARTAUD

Fordította: SZABÓ MARCELL

